

บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
ต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านทักษะดิจิทัลให้กลายเป็นพลเมืองดิจิทัล
The Role of Mueang Mai Subdistrict Administrative Organization in Amphawa
District, Samut Songkhram towards the building of Knowledge and
understanding in digital skill to become digital citizen

พิชักษณ์ ภูตระกูล

Phichak Phutrakhul

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Public Administration Program, College of Politics and Government,

Suansunandha Rajabhat University

E-mail: phichak.ph@ssru.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 7 มีนาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 30 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 30 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านทักษะดิจิทัลให้กลายเป็นพลเมืองดิจิทัล โดยการวิจัยนี้เป็นรูปแบบของการวิจัยและพัฒนา ผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามจะมีบทบาทในการสร้างความรู้ความเข้าใจทักษะดิจิทัลต่อประชาชนในเขตพื้นที่ในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ และรูปแบบการเรียนรู้ด้านทักษะดิจิทัลดำเนินการผ่าน 2 โครงการหลักได้แก่ โครงการธรรมะहरษา และเวทีประชาคมที่ชุมชนจะมาแลกเปลี่ยนกับองค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ รวมถึงการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้จะมีการสอดแทรกประเด็นทางสังคมทำให้ประชาชนในพื้นที่ผ่านการเรียนรู้ทักษะด้านดิจิทัลในรูปแบบทางอ้อมและไม่เป็นทางการมากกว่า

คำสำคัญ: ความรู้, ทักษะดิจิทัล, พลเมืองดิจิทัล

Abstract

The main purpose of this research was to study the role of Mueang Mai Subdistrict Administrative Organization, Amphawa District, Samut Songkhram Province in creating knowledge and understanding of digital skills to become digital citizens. This research is a form of research and development. The study found that Muang Mai Sub-District Administrative Organization, Amphawa District, Samut Songkhram Province will play a role in creating knowledge and understanding of digital skills for people in the area in informal ways and digital skills learning styles through 2 main projects: Fun dharma and a community forum where the community will come to exchange with the Muang Mai Subdistrict Administrative Organization, as well as inviting speakers to educate. Social issues will be inserted, allowing people in the area to learn digital skills in an indirect way. and more informal.

Keywords: Knowledge, Digital Skill, Digital Citizen

1. บทนำ

ปัจจุบันโลกยุคใหม่เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่เทคโนโลยีดิจิทัลไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุนการทำงานให้สะดวกรวดเร็วเหมือนในอดีตที่ผ่านมา การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลและข้อมูลข่าวสาร เป็นฐานรากในการพัฒนาการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และการพัฒนาทางสังคมในด้านต่าง ๆ ควบคู่กันไป (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2560 : 5) ยุคดิจิทัล (Digital Age) คือ ยุคของอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูลต่าง ๆ หรือสื่อมีเดียต่าง ๆ ที่ทุกคนสามารถเข้าถึง และส่งต่อได้อย่างรวดเร็วทุกที่ทุกเวลา (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2559 : 2-3) ซึ่งกำลังจะเข้ามามีบทบาทในทุกเรื่องราวของชีวิตประจำวัน

แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมในยุทธศาสตร์ที่ 5 ได้กล่าวถึงการพัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคนวัยทำงานทุกสาขาอาชีพ ทั้งบุคลากรภาครัฐและเอกชน ให้มีความสามารถในการสร้างสรรค์และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาดในการประกอบอาชีพและการพัฒนาบุคลากรในสาขาเทคโนโลยีดิจิทัลโดยตรงให้มีความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในระดับมาตรฐานสากลเพื่อนำไปสู่การสร้างและจ้างงานที่มีคุณค่าสูงในยุคเศรษฐกิจและสังคมที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อน (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2560 : 50-52)

พลเมืองดิจิทัล คือ นิัย การกระทำ และการบริโภคเนื้อหาทางดิจิทัล การใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนดิจิทัลอย่างมีคุณภาพ กล่าวคือบรรทัดฐานของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบ คือการใช้เทคโนโลยี

ดิจิทัลอย่างชาญฉลาด รู้ลึกรู้ผิด มีความรับผิดชอบ และก่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงบวก (วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์, 2558: ออนไลน์) ความเป็นพลเมืองดิจิทัล คือ แนวคิดและแนวปฏิบัติสำคัญซึ่งจะช่วยให้พลเมืองเรียนรู้ว่าจะใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล และปกป้องตนเองจากความเสี่ยงต่าง ๆ อย่างไร รวมถึงรู้จักเคารพสิทธิของตนเองและมีความรับผิดชอบต่อสังคมในโลกสมัยใหม่ ไปจนถึงเข้าใจผลกระทบของเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีต่อสังคม และใช้มันเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเชิงบวก (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง, 2561 : 13) ดังนั้นควรที่จะมีการพัฒนาบุคคลในด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัลอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งควรเริ่มจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสถานะใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) คือหน่วยงานของรัฐที่มีการดำเนินงานเป็นอิสระจากส่วนกลาง ทำหน้าที่บริหารจัดการกิจการต่างๆ ในท้องถิ่นของตน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการบริการประชาชนในท้องถิ่นและการยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนให้สูงขึ้น เนื่องมาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนและการได้รับการกระจายอำนาจและถ่ายโอนภารกิจจากส่วนราชการต่าง ๆ มาให้เพื่อจะได้สนองตอบความต้องการประชาชน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็ว การผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาคนให้เป็นทุนมนุษย์ ด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตควบคู่กับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม ล้วนเป็นภารกิจที่จำเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบัน

องค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม มีภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มพื้นที่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล โดยประมาณ 5.91 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่จำนวนประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านปลายคลองเหมืองใหม่ บ้านปลายคลองอ้อม บ้านคลองวัว บ้านคลองชะนาง และบ้านบางวันทองใน การสาธารณสุขมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนบ้านคลองเหมืองใหม่ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (มะพร้าว ส้มโอ และลิ้นจี่) วิสัยทัศน์ อบต.เหมืองใหม่ ตำบลแห่งความสามัคคี ยึดวิถีพอเพียง ชี้อะเอียดผลไม้ ใส่ใจสิ่งแวดล้อม เพียบพร้อมภูมิปัญญา ประชาสดใส ร่วมใจสู่อาเซียน โดยมียุทธศาสตร์ 7 ข้อ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตและสาธารณสุข 4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมกับการท่องเที่ยว 5) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการอนุรักษ์ ศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณี 6) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการจัดระเบียบชุมชนและ สังคม และ 7) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการบริหาร การเมือง การปกครอง ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งเป็นพื้นที่ให้บริการของมหาวิทยาลัยผู้วิจัยจึงเลือกพื้นที่ดังกล่าวเพื่อศึกษาวิจัย และบริการวิชาการ รวมถึงการเป็นพื้นที่ขนาดเล็กทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างครอบคลุม

จากความสำคัญข้างต้นการที่จะพัฒนาพลเมืองของชาติให้มีความเป็นพลเมืองดิจิทัลย่อมหนีไม่พ้นการพัฒนาจากส่วนที่เล็กที่สุดคือท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในการปรับเปลี่ยนโดยเริ่มจากบุคลากรของท้องถิ่นที่ต้องมีความเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของพลเมืองดิจิทัลเพื่อถ่ายทอดให้กับประชาชนในพื้นที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการ

บริการสาธารณะที่ต้องปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบดิจิทัล จึงเป็นที่มาและความสำคัญของการวิจัยนี้ที่จะศึกษาถึงบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านทักษะดิจิทัลให้กลายเป็นพลเมืองดิจิทัลในศตวรรษที่ 21

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านทักษะดิจิทัลให้กลายเป็นพลเมืองดิจิทัล

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านทักษะดิจิทัลให้กลายเป็นพลเมืองดิจิทัล” มีขั้นตอนในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านทักษะดิจิทัลให้กลายเป็นพลเมืองดิจิทัลในพื้นที่ โดยดำเนินการศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามผ่านการรวบรวมข้อมูลด้านกฎหมาย แผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการที่เกี่ยวข้อง แล้วสรุปเป็นบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านทักษะดิจิทัลให้กลายเป็นพลเมืองดิจิทัลในพื้นที่

2. การสร้างรูปแบบของความรู้ความเข้าใจด้านทักษะดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามให้กลายเป็นพลเมืองดิจิทัล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และข้าราชการ พนักงาน ที่เกี่ยวข้อง เพื่อถอดรูปแบบของความรู้ความเข้าใจด้านทักษะดิจิทัลของประชาชน

3. การประเมินรูปแบบของความรู้ความเข้าใจด้านทักษะดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามให้กลายเป็นพลเมืองดิจิทัล โดยประเมินร่างรูปแบบเพื่อดูความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิ

4. การนำเสนอรูปแบบของความรู้ความเข้าใจด้านทักษะดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามให้กลายเป็นพลเมืองดิจิทัล

4. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านทักษะดิจิทัลให้กลายเป็นพลเมืองดิจิทัล” ได้นำเสนอผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภอมัวพวา จังหวัดสมุทรสงครามต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านทักษะดิจิทัลให้กลายเป็นพลเมืองดิจิทัล

1.1 กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านทักษะดิจิทัล

กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภอมัวพวา จังหวัดสมุทรสงครามต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านทักษะดิจิทัลให้กลายเป็นพลเมืองดิจิทัล มีการออกแบบเชื่อมโยงนโยบาย แผน และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องดังนี้ ได้แก่

(1) แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) มีประเด็นที่เกี่ยวข้องได้แก่ ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ

(2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) มีประเด็นที่เกี่ยวข้องได้แก่ โครงสร้างเศรษฐกิจปรับสู่เศรษฐกิจฐานบริการและดิจิทัล มีผู้ประกอบการรุ่นใหม่และเป็นสังคมผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการขนาด กลาง และขนาดเล็ก ที่เข้มแข็งสามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างสรรค์ คุณค่าสินค้าและบริการ มีระบบการผลิต และให้บริการจากฐานรายได้เดิมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น และมีการลงทุนใน การผลิตและบริการฐานความรู้ขั้นสูงใหม่ๆ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและชุมชน บทบาทภาครัฐในการให้บริการซึ่งภาคเอกชน ดำเนินการแทนได้ดีกว่าลดลง เพิ่มการใช้ระบบดิจิทัลในการให้บริการ รวมถึงมีบุคลากรภาครัฐที่มีความรู้ความสามารถและปรับตัวได้ทันกับยุคดิจิทัลเพิ่มขึ้น

(3) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ. 2561-2580) มีประเด็นที่เกี่ยวข้องได้แก่ สร้างโอกาสทางสังคมอย่างเท่าเทียม ด้วยข้อมูลข่าวสารและบริการต่างๆ ผ่านสื่อดิจิทัลเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน พัฒนาทุนมนุษย์สู่ยุคดิจิทัลด้วยการเตรียมความพร้อมให้บุคลากรทุกกลุ่ม มีความรู้และทักษะที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพในยุคดิจิทัล ปฏิรูปกระบวนการทํางานและการให้บริการของภาครัฐด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานเกิดความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ประชาชนทุกกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุอาศัยในพื้นที่ห่างไกล ผู้สูงอายุและคนพิการ สามารถเข้าถึงและใช้ ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล ประชาชนร้อยละ 75 มีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ภายใน 5 ปี ประชาชนสามารถเข้าถึง การศึกษา สาธารณสุข และบริการสาธารณะ ผ่านระบบดิจิทัล ประชาชนมีความเชื่อมั่น ในการทำธุรกรรมออนไลน์อย่างเต็มรูปแบบ การพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Learning & Knowledge)

(4) แผนปฏิบัติการดิจิทัลของกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2563-2565 มีประเด็นที่เกี่ยวข้องได้แก่ มีบริการภาคประชาชนด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัลที่ครอบคลุมทุกพื้นที่และทุกบริการ

(5) แผนปฏิบัติการดิจิทัลกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น 4 ปีพ.ศ. 2561-2564 มีประเด็นที่เกี่ยวข้องได้แก่ ส่งเสริมให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์กรดิจิทัล เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 พัฒนาบุคลากรของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นให้พร้อมขับเคลื่อนองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรดิจิทัล การพัฒนาผู้บริหารและบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ขับเคลื่อนองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรดิจิทัล

ทั้งนี้ จาก 5 ประเด็นของกฎหมาย นโยบาย แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ต่อการนำมาจัดทำเป็นแผนดิจิทัลขององค์การเพื่อทำเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนองค์กรให้เป็นองค์กรดิจิทัลมากขึ้น

1.2 บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามที่เกี่ยวข้องกับการสร้างทักษะดิจิทัล

(1) อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล มีประเด็นที่เกี่ยวข้องได้แก่ มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ส่งเสริมการพัฒนาสตรีเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ

(2) แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม (พ.ศ.2561-2565) มีประเด็นที่เกี่ยวข้องได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการจัดระเบียบชุมชนและสังคม ประกอบด้วย แผนงานบริหารงานทั่วไป แผนงานการรักษาความสงบภายใน แผนงานสร้างความเข้มแข็งของชุมชน แผนงานการศึกษา วัฒนธรรมและนันทนาการ

2. การสร้างรูปแบบของความรู้ความเข้าใจด้านทักษะดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่

2.1 การประเมินรูปแบบของความรู้ความเข้าใจด้านทักษะดิจิทัลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบความรู้ความเข้าใจด้านทักษะดิจิทัลที่เหมาะสมกับประชาชนในพื้นที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักได้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจด้านทักษะดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า

(1) ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ (Screen Time Management) โดยประชาชนในพื้นที่มีทักษะในการบริหารเวลากับการใช้อุปกรณ์ยุคดิจิทัล รวมไปถึงการควบคุมเพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างโลกออนไลน์และโลกภายนอก นับเป็นอีกหนึ่งความสามารถที่บ่งบอกถึง ความเป็นพลเมืองดิจิทัล ได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นที่รู้กันอยู่แล้วว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ขาดความเหมาะสมย่อมส่งผลเสียต่อสุขภาพโดยรวม ทั้งความเครียดต่อสุขภาพจิตและเป็นสาเหตุก่อให้เกิดความเจ็บป่วยทางกาย ซึ่งนำไปสู่การสูญเสียทรัพยากรสิ้นเพื่อใช้รักษา และเสียสุขภาพในระยะยาวโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

(2) ทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ (Cyberbullying Management) โดยประชาชนในพื้นที่มีทักษะที่รับมือในรูปแบบที่หลากหลาย อาทิ การด่าทอกันด้วยข้อความหยาบคาย การตัดต่อภาพ สร้างข้อมูลเท็จ รวมไปถึงการตั้งกลุ่มออนไลน์กีดกันเพื่อนออกจากกลุ่ม เป็นต้น

(3) ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้งานทั้งไบนโลกออนไลน์ (Digital Footprints) โดยประชาชนในพื้นที่ที่มีทักษะความสามารถที่จะเข้าใจธรรมชาติของการใช้ชีวิตในโลกดิจิทัล ว่าจะหลงเหลือร่องรอยข้อมูลทิ้งไว้เสมอ รวมไปถึงต้องเข้าใจผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้น เพื่อการดูแลสิ่งเหล่านี้อย่างมีความรับผิดชอบ

(4) ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ (Cybersecurity Management) โดยประชาชนในพื้นที่มีความสามารถในการป้องกันข้อมูลด้วยการสร้างระบบความปลอดภัยที่เข้มแข็งและป้องกันการโจรกรรมข้อมูลไม่ให้เกิดขึ้นได้

(5) ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม (Digital Empathy) โดยประชาชนในพื้นที่มีความสามารถในการเห็นอกเห็นใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นบนโลกออนไลน์ รู้ถึงคุณค่าและจริยธรรมจากการใช้เทคโนโลยี ต้องตระหนักถึงผลพวงทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ที่เกิดจากการใช้อินเทอร์เน็ต การกดไลก์ กดแชร์ ข้อมูล ข่าวสาร ออนไลน์ รวมถึงรู้จักสิทธิและความรับผิดชอบต่อออนไลน์ อาทิ เสรีภาพในการพูด การเคารพทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น และการปกป้องตนเองและชุมชนจากความเสี่ยงออนไลน์ เช่น การกลั่นแกล้งออนไลน์ ภาพลามกอนาจารเด็ก สแปม เป็นต้น

ในขณะที่ไม่มีบทบาทในทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง (Digital Citizen Identity) ทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว (Privacy Management) และทักษะในการคิดวิเคราะห์มีวิจารณญาณที่ดี (Critical Thinking)

2.2 สรุปรูปแบบของความรู้ความเข้าใจด้านทักษะดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่

(1) องค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามจะมีบทบาทในการสร้างความรู้ความเข้าใจทักษะดิจิทัลต่อประชาชนในเขตพื้นที่รูปแบบที่ไม่เป็นทางการเช่น การพูดคุย สอบถามประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากหากจะดำเนินการจัดรูปแบบการให้ความรู้อย่างเป็นทางการนั้นจำเป็นต้องจัดเป็นโครงการที่อยู่ในแผนงานของแต่ละปี ทั้งนี้เนื่องจากภารกิจด้านการให้ความรู้ประชาชนในทักษะดิจิทัลไม่ใช่ภารกิจหลักทำให้ยังไม่ได้บรรจุลงในแผนงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่

(2) บุคลากรไม่มีความพร้อมทั้งด้านปริมาณและคุณภาพเนื่องจากภารกิจงานที่ได้รับมอบหมายจำนวนมากหลากหลายตัวชี้วัดทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่ได้คำนึงถึงเรื่องการให้ความรู้ประชาชนในด้านทักษะดิจิทัล รวมถึงบุคลากรบางคนไม่มีความรู้ความสามารถในทักษะนี้ทำให้ไม่สามารถดำเนินการพัฒนาทักษะดิจิทัลได้

(3) รูปแบบการเรียนรู้ด้านทักษะดิจิทัลดำเนินการผ่าน 2 โครงการหลักได้แก่ โครงการธรรมะहरษา และเวทีประชาคม ที่ชุมชนจะมาแลกเปลี่ยนกับองค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ รวมถึงการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้จะมีการสอดแทรกประเด็นทางสังคมทำให้ประชาชนในพื้นที่ผ่านการเรียนรู้ทักษะด้านดิจิทัลในรูปแบบทางอ้อมและไม่เป็นทางการมากกว่า

(4) ประชาชนในพื้นที่โดยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรและผู้สูงอายุทำให้ส่วนใหญ่ไม่นิยมใช้อุปกรณ์ด้านดิจิทัลมากจึงทำให้รูปแบบการเรียนรู้ทักษะด้านดิจิทัลยังคงเป็นเรื่องที่ไกลตัวและประชาชนไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควร

5. อภิปรายผลการศึกษา

ผู้วิจัยพบว่าจากผลการศึกษาเรื่อง “บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านทักษะดิจิทัลให้กลายเป็นพลเมืองดิจิทัล” มีประเด็นที่สำคัญต่อการอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1. นโยบาย แผนหรือยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของทักษะดิจิทัลนั้นเป็นลักษณะแบบบนลงล่าง (Top-Down Approach) ร้อยเรียงจากแผนในระดับมหภาคสู่แผนในระดับรอง และสู่แผนในระดับท้องถิ่น โดยแต่ละท้องถิ่นจะไม่ค่อยมีบทบาทในการสะท้อนแผนแบบจากล่างสู่บน (Bottom-Up Approach) ทั้งนี้เนื่องจากรัฐมีมุมมองต่อเรื่องการปฏิบัติการด้านดิจิทัลว่า ต้องการที่จะ Generalizing ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายเพื่อหารูปแบบของพฤติกรรมที่คงเส้นคงวาและโดดเด่นในนโยบายต่าง ๆ เพื่อนำมาสร้างเป็นหลักการ (Matland, 1995) ดังนั้นจึงสร้างสิ่งที่เป็นสิ่งที่สำเร็จรูปเพราะจะสามารถเข้าไปจัดการได้ง่ายซึ่งจะนำไปสู่การรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง โดยมุมมองนี้จะมุ่งความสนใจไปที่เรื่องการจ่ายงบประมาณ โครงสร้างองค์การที่เป็นทางการ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ การออกกฎระเบียบและการบริหารเพื่อควบคุมให้มีการปฏิบัติตามระเบียบ เช่น การวางแผน การวางแผนงบประมาณ การประเมินผลการปฏิบัติงาน (Elmore, 1978)

นอกจากนี้อีกประเด็นที่พบได้แก่การที่หน่วยงานกลางเช่น กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงมหาดไทย หรือกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดแนวทางกว้าง ๆ ที่ยังต้องมีการตีความในรายละเอียดการนำนโยบายไปปฏิบัติ ข้าราชการหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องเข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบายเพื่อแสวงหาแนวปฏิบัติด้วยตนเอง หรือเป็นการกำหนดนโยบายในระดับการปฏิบัติ (street-level bureaucrat) ทำให้นโยบายดังกล่าวไม่สามารถประสบความสำเร็จได้อย่างแท้จริง

2. รูปแบบองค์การแบบไม่เป็นทางการ พบว่า บทบาทในการสร้างความรู้ความเข้าใจทักษะดิจิทัลต่อประชาชนในเขตพื้นที่รูปแบบที่ไม่เป็นทางการเช่น การพูดคุย สอบถามประชาชนในพื้นที่เป็นบทบาทหลักขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปารวีร์ กุลรัตนวิโรจน์ (2548) เรื่องการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการออกกำลังกายของประชาชน หมู่บ้านชนบทแห่งหนึ่ง จังหวัดชัยนาท พบว่าผลจากการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการออกกำลังกาย ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาของตน (Empowerment) เกิดการมีส่วนร่วมของแกนนำชุมชน (Community Participation) เกิดเวทีประชาคม (Civil Society) ให้สมาชิกชุมชนได้ร่วมกันเรียนรู้ และทำให้ชุมชนมีความสามารถ (Community Capacity) ในการคิดวิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง นอกจากนี้ได้เกิดโครงการสร้างสนามกีฬา อันเป็นโครงการส่งเสริมการออกกำลังกายซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนแต่อย่างใดก็ตาม การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพนั้นควรต้องทำอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการศึกษาชุมชน การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การลงมือปฏิบัติ และการติดตามผล ซึ่งสิ่งที่สำคัญคือในขั้นตอนการศึกษาชุมชน ควรกระทำให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง ซึ่งจะส่งผลให้สามารถดำเนินการพัฒนาได้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง

เช่นเดียวกับหากนำมาประยุกต์ใช้ในเรื่องของการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลตามกระบวนการนี้จะทำให้ประสบความสำเร็จได้

3. บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม มีบทบาทในทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ (Screen Time Management) ทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ (Cyberbullying Management) ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้งานทั้งไว้บนโลกออนไลน์ (Digital Footprints) ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ (Cybersecurity Management) และทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม (Digital Empathy) ในขณะที่ไม่มีบทบาทในทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง (Digital Citizen Identity) ทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว (Privacy Management) และทักษะในการคิดวิเคราะห์ที่มีวิจารณญาณที่ดี (Critical Thinking) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นในการจัดการศึกษาโดยพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัลโดยให้ความรู้ของพลเมืองดิจิทัลและการปกป้องความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย ผลการวิจัยนี้สัมพันธ์กับรายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2561 ที่พบว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตให้ข้อมูลส่วนตัวที่สำคัญ เช่น หมายเลขบัตรประชาชน เลขบัญชีธนาคาร ในบางกิจกรรมที่อาจจะเสี่ยงต่อการถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล หากผู้ใช้งานไม่ตรวจสอบหรือหาข้อมูลให้เสียก่อนที่จะสมัครใช้บริการว่าเป็นเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันที่น่าเชื่อถือหรือไม่ เช่น การสมัครใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ (มีผู้ตอบว่าเคยให้ข้อมูลส่วนตัว ร้อยละ 50.1) การลงทะเบียนรับของรางวัล (ร้อยละ 28.3) หรือการลงทะเบียนขอรับบริการฟรี (ร้อยละ 26.3) สิ่งที่คุณไทยส่วนใหญ่ไม่เคยทำทั้ง ๆ ที่ควรจะมีกทำให้เป็นนิสัยเพื่อเป็นการดูแลข้อมูลส่วนบุคคลของตนเอง แต่จากผลการสำรวจกลับพบว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตยังคงมีพฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่ ไม่เคยเปลี่ยนรหัสผ่านทุกๆ 3 เดือน (ร้อยละ 45.3) บอกวันเดือนปีเกิดที่แท้จริงทางสื่อสังคมออนไลน์และตั้งค่าเป็นสาธารณะ (ร้อยละ 45.0) ไม่เคยสังเกตว่าเว็บไซต์ของธนาคารที่เข้าไปใช้บริการขึ้นต้นด้วย https:// หรือไม่ (ร้อยละ 44.5) เปิดอีเมลหรือคลิกลิงก์ที่ไม่รู้จัก (ร้อยละ 43.4) และอัปโหลดรูปถ่าย/วิดีโอทันทีหลังถ่าย โดยตั้งค่าเป็นสาธารณะ (ร้อยละ 35.7) (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2562 หน้า 26)

4) บุคลากรไม่มีความพร้อมทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ เนื่องจากภารกิจงานที่ได้รับมอบหมายจำนวนมากหลากหลายตัวชี้วัดทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่ได้คำนึงถึงเรื่องการให้ความรู้ประชาชนในด้านทักษะดิจิทัล รวมถึงบุคลากรบางคนไม่มีความรู้ความสามารถในทักษะนี้ทำให้ไม่สามารถดำเนินการพัฒนาทักษะดิจิทัลได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนาชัย อธิพัฒน์วงศ์ (2561) เรื่อง ปัญหายุทธศาสตร์เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารภาครัฐ ว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การใช้อยุทธศาสตร์เทคโนโลยีดิจิทัลไม่สามารถบรรลุผลดีเท่าที่ควรได้แก่ บุคลากรภาครัฐยังไม่ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในเทคโนโลยีดิจิทัลเท่าที่ควร ทั้งนี้หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงหน่วยงานเดียวไม่มีความสามารถเพียงพอ พีรวิชัย คำเจริญ และวีรพงษ์ พลนิกรกิจ (2561) ได้ให้ความเห็นว่าสภาพแวดล้อมที่ไม่ใช่รัฐ เช่น ภาคประชาสังคม และครอบครัว สามารถทำหน้าที่ในฐานะ ตัวกลางทางสารสนเทศร่วมให้ความรู้ดิจิทัล ผ่านสื่อ ผ่านท้องถิ่น ผ่านห้องสมุด ผ่านการบริการทาง สังคม อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปฐมวัยเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต่อการใช้ดิจิทัล ซึ่งอาจกระทำผ่าน แอปพลิเคชันที่มีอยู่ในมือของพวกเขาเองก็ได้ เช่น การ

จัดการปัญหาการรบกวนผ่านโลกออนไลน์ ของแอปพลิเคชัน ReThink และ Stopit หรือแอปพลิเคชัน “Media Watch ฝ่าสื่อ” เพื่อใช้ในการ ติดตาม ตรวจสอบ แจ้งเตือน ร้องเรียน ฝ่าระวัง หรือแอปพลิเคชัน “KidsDee” เพื่อการคัดกรอง สื่อออนไลน์สำหรับเด็กวัย 2-6 ขวบ ในการช่วยแก้ปัญหาการดูวิดีโอที่ไม่เหมาะสมผ่าน อินเทอร์เน็ต ซึ่งทำไปพร้อมกับการส่งเสริมการรู้เท่าทันดิจิทัลอย่างเป็นระบบได้

6. ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ช่วยทำให้มองเห็นถึงปัญหาสำคัญของการวิจัยในบางประเด็นที่ผู้สนใจควรนำไป ศึกษาวิจัยต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะดิจิทัล เช่น กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงมหาดไทย และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นควรให้ความสำคัญอย่างจริงจังต่อการกำหนดนโยบายที่มี แนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมแก่ส่วนราชการทั้งหลายถึงแนวทางการนำทักษะดิจิทัลไปใช้เพื่อให้ สอดคล้องและเป็นไปในทางเดียวกันตามภารกิจของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการพัฒนาทักษะดิจิทัลแก่ประชาชนในพื้นที่ควรนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ครั้งนี้ในประเด็นต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ทั้งนี้จะได้ปรับตัวและรับมือกับสถานการณ์ในอนาคตที่ประเทศไทยต้อง ปรับตัวเป็นสังคมดิจิทัลได้

3. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

หน่วยงานในระดับอุดมศึกษาหรือหน่วยงานวิจัยควรให้ความสนใจและให้ความสำคัญต่อการศึกษาด้าน การนำทักษะดิจิทัลไปใช้ในพื้นที่โดยเฉพาะในระบบราชการโดยเฉพาะในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น

4. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรใช้การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้เห็นภาพรวมที่มากขึ้นที่จะสะท้อนรูปแบบการนำทักษะดิจิทัลใน มุมมองที่กว้างขึ้น ควรคำนึงถึงความเสี่ยงในการเก็บข้อมูลเนื่องจากสถานการณ์ที่คาดไม่ถึงเช่นการเกิดโรคระบาด โควิด 19 ที่ส่งผลต่อการเก็บข้อมูลอย่างมาก

บรรณานุกรม

ธนาชัย อธิพัฒน์วงศ์. (2561). ปัญหายุทธศาสตร์เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารภาครัฐ. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 8(1).

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2560). **แผนยุทธศาสตร์กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ.**

2562-2565. กรุงเทพฯ: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์. (2558). **พลเมืองดิจิทัล.** เชียงใหม่: คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

รพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง. (2561). **คู่มือพลเมืองดิจิทัล.** กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

พีรวิชญ์ คำเจริญ และวีรพงษ์ พลนิกรกิจ. (2561). **เด็กกับการรู้เท่าทันดิจิทัล.** วารสารวิชาการ นวัตกรรมสื่อสารสังคม. 6(2): 22-30.

ปารวีร์ กุลรัตนวิโรจน์. (2548). **การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการออกกำลังกายของประชาชน หมู่บ้านชนบทแห่งหนึ่ง จังหวัดชัยนาท.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต. สาขาวิชาพยาบาลชุมชนบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2562). **รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2561.** กรุงเทพฯ : สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

เอกชัย กี่สุขพันธ์.(2559). **การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (School Management in Digital Era).** สืบค้นจาก <http://www.truelookpanua.com>.

Elmore, Richard E. (1978). **Organizational Models of Social Program Implementation.** Public Policy 26 (2).

Matland, RE (1995) **Synthesizing the implementation literature: The ambiguity–conflict model of policy implementation.** Journal of Public Administration Research and Theory 5(2): 145–174.